

Nr 39.

Av herr **Molin** i Dombäcksmark, om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut.

Enligt köpeavhandling den 28 april 1915 med därtill den 1 juni samma år gjort tillägg försålde Dombäcksmarks byamän till Gideå & Husums Aktiebolag ett dem tillhörigt vattenområde i Gide älv. Uti köpeavhandlingen förband sig bolaget bland annat att tillförsäkra byamännen rätt för all framtid att utan avgift förmåla den å byamännens hemman producerade säden vid någondera av bolagets kvarnar i Husum eller Gideå, och förband sig bolaget att antingen hålla någondera av dessa kvarnar i gång eller också bekosta förmalning å annan närmaste kvarn. Med bolagets medgivande sökte byamännen inteckning för bland annat kvarnrättigheternas bestående uti bolaget tillhöriga hemmanen Gideåbacka och Dombäck, men Själevads och Arnes domsagas häradsrätt avslog den 25 november 1915 framställningen, enär rättigheterna ifråga enligt gällande lag icke kunde bli föremål för inteckning, om kvarnarna ifråga ej vore belägna å Gideåbacka eller Dombäcks hemman. Emot detta häradsrättens beslut anförde byamännen besvär hos Svea hovrätt, som i utslag den 25 februari 1916 stadfäste häradsrättens beslut.

Någon fullföljd till högsta domstolen ansågs därefter ej böra göras.

Uti kontrakt den 14 december 1916 försålde Gidböle byamän likaledes till Gideå & Husums aktiebolag ett byamännen tillhörigt vattenområde i Gideälven, varvid bolaget förband sig att för all framtid utan avgift förmåla den å byamännens hemman producerade säden intill viss maximimängd vid förut omnämnda kvarnar eller också bekosta förmalning å annan närmaste kvarn. Även på flera andra ställen uppe i Norrland ha liknande villkor stipulerats i sammanhang med vattenförsäljningar, så att de här omnämnda exemplen ingalunda äro enstaka i sitt slag.

Då rättigheterna tvivelsutan äro av stort värde för vattenrättssäljarna och utgöra en avsevärd andel i köpeskillingen, hava säljarna genom intecknings- och servitutslagarnas brister, så att säga, prisgivits. Helt naturligt är det av stort intresse för säljarna att genom inteckning för framtiden få rättigheterna säkrade. Som lagarna nu äro, stå säljarna där rättslösa. Att så skall fortfara för all framtid, torde icke kunna förutsättas, sedan riksdagens uppmärksamhet fästs på saken.

Vad här gäller om kvarnrättigheter, gäller i lika och högre grad om de rättigheter till fri elektrisk energi, som säljare numera allmänt förbehålla vid vattenfallsaffärer.

Vid fjolårets riksdag hemställde jag, att riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring uti § 1 i lagen den 14 juni 1907 om servitut, att utfästelser om leverans av elektrisk energi vederbörligen skulle kunna bli föremål för inteckning. Motiveringen till min motion återfinnes i lagutskottets utlåtande nr 16. Lagutskottet avstyrkte motionen. Dock ville utskottet giva uttryck åt sin förhoppning att, därest resultat av vattenrättslagstiftningskommitténs arbete i dess helhet icke kunde redan för 1917 års riksdag framläggas, Kungl. Maj:t dock skulle, om sådant befundes möjligt, till särskild omprövning för riksdagen framlägga lagförslag rörande inteckning för rätt till elektrisk kraft.

Vid ärendets behandling i andra kammaren tillät jag mig efter en längre motivering yrka bifall till min motion, som efter någon debatt dock avslogs.

Hänvisande till innehållet uti mitt ovan nämnda anförande (andra kammarens protokoll nr 34 sid. 50) samt till vad ovan anförts rörande kvarnrättigheterna, och då jag icke vågar hoppas, att lagutskottets vid fjolårets riksdag uttalade förhoppningar skola uppfyllas, tillåter jag mig hemställa,

1) att riksdagen för sin del ville besluta följande ändrade lydelse av 1 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut:

»Läggas å fastighet besvär eller last till förmån för annan fastighet eller ock för gruva såsom angående väg, vattens ledning eller uppdamning, ledning för överförande av kraft, leverans av elektrisk energi, skogsfång, mulbete, kvarnrättigheter och frimäld, torv-, ler- eller grustäkt, utsikt eller fönster, må till säkerhet för beståndet av detta servitut meddelas inteckning under de villkor och i den ordning särskilt är stadgat», eller,

2) därest riksdagen ej anser sig kunna bifalla punkt 1 i befintligt skick, eller för sin del antaga särskild lag, genom vilken de i motionen framförda önskemålen bliva beaktade, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t redan till nästa års riksdag, med eller utan sammanhang med vattenrättslagstiftningen i övrigt, framlägga lagförslag rörande inteckning för rätt till elektrisk kraft, kvarnrättigheter och fri mäld.

Stockholm den 20 januari 1917.

Emil Molin,
Dombäcksmark.